

היום נלמד בעזרת ה':

## קידושין דף עב

(בעמוד הקודם)

למדנו שאנשי ארץ בבל מיוחסים ואין צריך בדיקה אחריהם. הגמרא עוסקת בגבולות של ארץ בבל.

**לעיל בפרת עד היכא:** עד היכן בבל בצד מערב במעלה נהר פרת (כלומר עד היכן הקצה הצפון מערבי שלה)? רב אמר עד 'אקרא דתולבנקי', שמואל הוסיף והרחיק יותר עד הגשר של פרת. רבי יוחנן אמר עד מעבר גיזמא.

**לייט אביי:** אביי קילל את מי שיסמוך על הוראתו של רב שבבל היא עד 'אקרא דתולבנקי', כי בבל לא רחוקה עד שם. הגמרא מקשה: וכי אביי קילל רק את הסומך על רב ולא על שמואל, והרי שמואל הרחיק עוד יותר מרב? ומתרצת: אביי קילל אפילו את הסומך על רב וכל שכן על שמואל.

**ואיבעית אימא:** אביי קילל רק את הסומך על רב. משום שבאמת שמואל אמר מקום קרוב יותר מרב, אלא שבימיו של שמואל היה הגשר מתחת ל'אקרא דתולבנקי' ועכשיו באו הפרסיים והעבירו את הגשר גבוה יותר מעל 'אקרא דתולבנקי' (כלומר רחוק יותר לכיוון צפון).

[הגמרא לא שואלת עד היכן בבל לכיוון ההפוך בקצה הדרום מערב שלה, משום שנהר פרת מתחבר לנהר חידקל לפני הקצה של בבל בנהר חידקל דהיינו לפני אפמייא. רש"י].

**א"ל אביי לרב יוסף:** להא גיסא דפרת עד היכא: עד היכן בבל לכיוון מערב (מאחורי נהר פרת)?

**אמר ליה:** מדוע אתה שואל? בגלל העיר 'בירם' השוכנת במערב נהר פרת? והרי המיוחסים שבפומבדיתא מתחתנים עם בירם, שמע מינה שאנשי בירם מיוחסים.

**אמר רב פפא: כמחלוקת ליוחסין:** כמו שנחלקו הדעות עד היכן בבל לענין יחוס, כך אותה מחלוקת שייכת גם לענין גיטין. דהיינו המביא גט מחו"ל צריך לומר 'בפני נכתב ובפני נחתם', אבל המביא גט מארץ ישראל לחו"ל אינו צריך לומר. ובכל היא כארץ ישראל. (טעם הדבר, כי בחו"ל לא היו בקיאים לכתוב את הגט לשמה, אבל בא"י ובכל היו בקיאים).

**עד ארבא תנינא דגישרא:** עד חורשת הקנים השנייה שלמטה מהגשר (כי שתי חורשות היו למטה מהגשר).

**אמר רמי בר אבא חביל ימא:** האזור 'חביל ימא' היא 'התכלת' של בבל כלומר התפארת של בבל ביחוס. והמקומות 'שוניא' ו'גוביא' הם 'התכלת' של 'חביל ימא'. רבינא מוסיף גם את 'צוצירא' שבתוך 'חביל ימא'.

**אמר רב פפא:** ועכשיו התערבו בהם כותים. הגמרא דוחה ואומרת 'ולא היא' אין זה נכון, אלא כותי אחד רצה להתחתן עם אשה אחת מהם אבל הם לא הסכימו לו, ובגלל זה כבר יצא עליהם קול שהתחתן איתם כותי.

**ההוא גברא:** מעשה באדם שבא ואמר לחכמים אני מגיע מ'שוט מישוט'.

קושיא: **וכי בין הנהרות עומדת מאי הוי:** וכי אם היא שוכנת בין הנהרות מה זה אומר לנו? והתשובה: שהשוכנת בין הנהרות פרת וחידקל נחשבת כ'גולה' שהיא פומבדיתא ליוחסין. דהיינו שאנשיה מיוחסים.

והיכן נמצאת 'שוט מישוט'? אמר רבי יוחנן למעלה מ'איהי דקירא' שבנהר פרת.

קושיא: **והא אמר רבי יוחנן עד מעברתא דגזמא:** הרי לעיל אמר רבי יוחנן שהגבול של בבל בצפון מערב הוא 'מעבר גזמא' שהוא למטה מ'איהי דקירא'? והתשובה: יש 'רצועת שטח' שתושביה כשרים היוצאת באלכסון מ'מעברתא דגזמא' ומקיפה את 'איהי דקירא' שהיא מהמקומות הפסולים, ומגיעה עד 'שוט מישוט' שנמצאת בקצה הרצועה, ולכן תושביה של 'שוט מישוט' כשרים.

**אמר רב איקא בא אבין... חילזון ציהאנז הרי היא וכו':** חילזון נחשבת כ'גולה' הלא היא פומבדיתא - לענין יוחסין, כלומר שהיא מיוחסת כמותה.

רב איקא חולק על רב כהנא שפירש את הפסוק המדבר במקומות שגלו עשרת השבטים, ואחד מהם הוא חילזון. ואמר רבי יוחנן שבכל המקומות הללו שגלו

אליהם השבטים, הגויים שם נטעמו בכנותיהם של השבטים. (ואפילו למ"ד שגוי הבא על בת ישראל הולד אינו ממזר, אבל בכל אופן הוא פגום).

**קסלקא דעתא:** לכאורה 'מושכי' הנ"ל שהיא מחברותיה של 'נהוונד' - היא 'מושכני' שמובאת לעיל. ואם כן קשה כי 'מושכי' היא פסולה ואילו 'מושכני' היא כשרה. אלא דוחה הגמרא: הם שני מקומות שונים.

**ותלת עלעין בפומה:** דניאל ראה בחלומו "וַאֲרוֹ חִיָּה אַחֲרֵי תַנְיָנָה דְּמִיָּה לְדָב... וְתִלְתַּת עֲלֵעִין בְּפֻמָּה בֵּין שְׁנָה" - והנה חיה אחרת דומה לדוב (והיא מלכות פרס כדלהלן)... ושלוש צלעות בפיה בין שיניה.

מצד אחד משמע שהצלעות היו בתוך פיה ולא בלטו החוצה, ומצד שני משמע שהם בין שיניה וכולטות החוצה? אלא אלו הם שלושה מקומות שפעמים פרס שולטת עליהם ופעמים לא.

**וארו חיזא אחרי:** זהו הפסוק הנ"ל שראה דניאל המסמל את מלכות פרס. הפרסיים 'מסורבלים' כדוב כלומר הם בעלי בשר (שמנים) כמו דוב.

**רבי אמי:** כשהוא ראה פרסי רוכב, הוא היה אומר 'הנה דוב נודד'.

**אמר ליה רבי ללוי:** לוי היה 'בעל מְשָׁלִים', ורבי ביקש ממנו תן לי משל למה הפרסיים דומים?

**דומים לחיילות של בית דוד:** גבורים כמותם.

**הראני חברין:** תן לי משל למה ה'חברין' דומים. 'חברין' הם אומה הסמוכה לפרסיים, והם היו רעים ומושחתים יותר מהפרסיים.

**דומים לשעירים של בית הכסא:** כי הם לובשים בגדים שחורים והם דמים לשדים.

**דומים למלאכי השרת:** כי הם לובשים בגדים לבנים. והמלאך נראה ליחזקאל בנבואה כדמות של איש לבוש בגדים לבנים.

**כי הוה ניחא נפשיה דרבי:** כאשר רבי הלך למות נזרקה נבואה בפיו והוא אמר:

העיר 'הומניא' שבכבל כולם שם עמונים.

העיר 'מסגירא' כולה של ממזרים.

בעיר 'בירקא' יש שני אחים שבניהם ממזרים.

אנשי העיר 'בירתא דסטיא' היום הם סרו מאחרי הקב"ה. כי הדגים צפו בבריכת הדגים שם בשבת, והם צדו אותם בשבת, ובא רבי אחי ברבי יאשיה ונידה אותם, ואז הם השתמדו.

בעיר 'אקרא דאגמא' נכנס היום לבריתו של אברהם אבינו אדא בר אהבה (שלימים נהיה האמורא אדא בר אהבה).

היום נולד רב יהודה בבבל.

**צוה ה' ליעקב:** העמים הרעים שהיו גרים סביב ארץ ישראל והיו צרים לישראל, שהם עמון ומואב - ה' צוה שגם בגלות הם יסובכו אותם ויעשו להם צרות. וכך קרה בגלות בבל, שאנשי העיר 'הומניא' שכולם שם עמונים היו מציקים לאנשי העיר 'פום נהרא' היהודים.

**ויהי כהנבאי:** זהו פסוק ביחזקאל. יחזקאל ראה בנבואה שפלטיהו בן בניהו מת, והוא זעק על כך בקול גדול. השאלה היא האם הוא זעק לטובה או לרעה?

**מאן דאמר לטובה:** וזאת כי 'איסתנדרא' השולט ב'מישן' היה חתנו של נבוכדנצר, והוא שלח לנבוכדנצר בקשה: מכל השבויים היהודים שיש לך לא שלחת לנו מישהו שיעמוד לפנינו. רצה נבוכדנצר לשלוח להם שבויים יהודיים, אמר לו פלטיהו בן בניהו לנבוכדנצר: אנחנו היהודים החשובים נשאר לעמוד לפניך, ולשם תשלח את העבדים שלנו שנשבו איתנו. ובכך הוא הציל את היהודים. ועל כך שאל הנביא מדוע פלטיהו מת בקיצור שנים?

**מאן דאמר לרעה:** כי יחזקאל התנבא שנבואה שעשרים וחמשה איש ופלטיהו בתוכם, עומדים באולם של בית המקדש מול פתח ההיכל, כשאחוריהם אל היכל ה' ופניהם קדמה. הגמרא שואלת: מדוע צריך לכתוב שאחוריהם אל היכל ה', הרי אנו כבר יודעים זאת מכך שפניהם קדמה? (הנכנס לבית המקדש נכנס מכיוון מזרח לכיוון מערב, ואם כן העומד בפתח ההיכל ופניו לכיוון מזרח בהכרח שהוא עומד הפוך). אלא הם היו מגלים את אחוריהם ועושים צרכיהם כלפי מעלה...

[אמנם למ"ד שהנביא שאל לטובה, הוא מפרש שהאנשים שעשו את הדבר הנורא הזה בבית המקדש, אינם אותם עשרים וחמשה איש שראה יחזקאל. עין מהרש"א].

**תסתיים דשמואל דאמר לרעה:** יש הוכחה ששמואל הוא זה שאמר שהנביא שאל לרעה. כי שמואל אמר שהעיר 'מושכני' כשרה ליוחסין, ובעיר 'מישון' לא חששו שיש שם פסולי עבדות (של עבדים שהתערבבו בה). ואם שמואל היה אומר לטובה - מדוע לא חששו שם לעבדות, והרי בהוראת פלטיהו שלחו עבדים למישון? אלא בהכרח ששמואל לא סובר כן.

**דחיה: לעולם אימא לך:** באמת יש לומר ששמואל סובר שהנביא שאל לטובה. אבל הסיבה שלא חששו במישון לעבדים, היא בגלל ששמואל סובר שהמפקיר עבדו יצא לחירות. ומכיון שהכריחו את היהודים לשלוח את העבדים שלהם ל'מישון', ממילא הם התיאשו מהם והפקירו אותם, ונמצא שהעבדים השתחררו ונהפכו ליהודים.

**עבד איש ולא עבד אשה?:** הגמרא שואלת זאת בתמיהה. ומתרצת שהכוונה עבד שיש לו 'איש' מעליו דהיינו שרשות רבו עליו ולא עבד שהופקר.

**א"ר יהודה אמר שמואל זו דברי רבי מאיר:** משנתנו האומרת שהפסולים עלו מבבל ומשמע שכל הארצות אינן מיוחסות חוץ מבבל - היא דעת רבי מאיר. אבל חכמים חולקים עליו.

**אמימר:** אמימר התיר לרב הונא בר נתן להתחתן עם אישה מהעיר 'מחוזא' שהיתה מחוץ לגבולות של בבל המיוחסת.

**והא בי רב כהנא לא מתני הכי:** והרי בבית המדרש של רב כהנא לא שונים כך בשם שמואל (שחכמים מכשירים את כל הארצות), אלא שונים בשם שמואל שכל הארצות עיסה לבבל (כי יש בהם פסולים). וכן בבית המדרש של רב פפא, וכן בבית המדרש של רב זביד.

אבל אפילו הכי לא קיבל זאת אמימר. משום שהוא שמע את דברי רבי יהודה הנ"ל בשם שמואל (שחכמים מכשירים את כל הארצות) מרב זביד שמנהרדעא.

**א"ר רבי מאיר כשהוא אומר 'מכל טומאותיכם ומכל גלולים' ולא מן הממזרות:** כלומר הפסוק אומר שה' יטהר אותנו מהעבירות, אבל לא כתוב שהוא יטהר אותנו מהממזרות.

**א"ל רבי יוסי:** נאמר בהמשך הפסוק שוב שה' יטהר אותנו - ללמד שיטהר אותנו אף מן הממזרות, כלומר יטהר את הממזרים שבעם ישראל.

**בשלמא לרבי מאיר:** שהממזרים לא יטוהרו לעתיד לבוא, מובן הפסוק וְיֵשְׁבּוּ מִמֶּזֶר בְּאֶשְׁדּוּד כי הממזרים יבדלו מהקהל וישבו בעיר מיוחדת לעצמם. אלא לרבי יוסי שהממזרים יטוהרו קשה.

והתשובה: פירוש הפסוק כך הוא: וישבו ישראל לבטח בארץ ישראל שהיו נחשבים בה כזרים וממזרים - ואפילו בעיר אשדוד, אפילו שהיא לא נכבשה בימי יהושע וישבו בה פלשתים.

**אמר רבי יוסף אי לאו וכו':** אם לא היתה הלכה כרבי יוסי, היה בא אליהו ומוציא מתוכנו חבורות חבורות של ממזרים (בשרשראות ברזל).